

II. Постановка завдання

Метою статті є розробка і першочергова реалізація антикризових заходів, направлених на нейтралізацію найбільш небезпечних шляхів у послідовності передкризових явищ, що призводять до кризового стану.

III. Результати

Ефективність економіки України складається з рентабельності галузей і кожного окремого підприємства. Нейтралізацію впливу національної фінансової кризи на діяльність підприємств необхідно починати зі зміни в макроекономічній області, включаючи політичну і економічну складову.

Завдання антикризового управління можна об'єднати в наступні групи:

- експрес-діагностика фінансової спроможності за основними параметрами діяльності;
- деталізований аналіз фінансової спроможності і фінансової стійкості;
- вибір і обґрунтування стратегії розвитку;
- параметризація реорганізаційних політик антикризового управління шляхом оцінки найбільш реальних можливостей виходу з кризи зі встановленням параметрів, досягнення або перевищення яких буде означати фінансову спроможність;
- прогнозування фінансових результатів і напрямів їх використання дозволить порівнювати сформовані стратегії і реорганізаційні політики з прийнятими цілями;
- оптимізація управлінських рішень відповідно до попередніх комплексів рішень.

В практиці виділяють два види реакції на кризовий стан: захисна і наступача. Захисна реакція і відповідна їй тактика передбачає різке скорочення всіх видів витрат, закриття нерентабельних підприємств, тощо. Наступача тактика, навпаки, передбачає активні дії. Вони пов'язані з заходами модернізації, впровадженню нових технологій, раціонального управління цінами, пошуком нових ринків збуту, реалізацію прогресивної стратегічної концепції.

IV. Висновки. На даному етапі розвитку світової цивілізації - формуванню постіндустріального інформаційного суспільства, найрентабельнішими

інвестиціями є вкладення в людський фактор. Таким чином, для подолання кризи в Україні пропонується реалізація наступної тактики, тобто вкладення в технічне переобладнання з паралельним інвестуванням в перепідготовку персоналу і покращення системи управління. Нефективна система управління не дозволить ефективно керувати інвестиціями, недостатній рівень підготовки персоналу не дозволить використати можливості сучасних інновацій.

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОГО КЛІМАТУ ЯК ВАЖЛИВОГО ЧИННИКА СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ

Тюхтенко Н.А. – завідувач кафедри економічної теорії, декан економіко-юридичного факультету ХДУ, к.е.н., доцент

Сучасний стан економіки України потребує вирішення ряду кардинальних проблем і, насамперед, розробку шляхів виходу із кризи й подальшого економічного зростання. Успішне проведення ринкових реформ в Україні неможливе без ефективної інвестиційної політики, перебудови економіки з метою створення сприятливого інвестиційного середовища. Це може бути здійснено тільки за умови створення потужної виробничої бази за участю інвестованого капіталу. Важливим при цьому є розгляд питань щодо формування інвестиційного клімату.

Інвестиційний клімат держави – це сукупність політичних, правових, економічних та соціальних умов, що забезпечують та сприяють інвестиційній діяльності вітчизняних та закордонних інвесторів. Сприятливий інвестиційний клімат має забезпечити захист інвестора від інвестиційних ризиків. Згідно з оцінкою спеціалістів Європейського центру досліджень, підприємницький ризик інвестицій в Україні становить 80% [7, с. 76].

Іноземні інвестори відчувають деяку невпевненість із причини постійних змін підходу держави до процесу залучення інвестицій. Прийняття Верховною Радою України рішення щодо скасування пільг для спільних підприємств, які могли користуватися ними ще щонайменше декілька років, такої вповненості не дало. Зрозуміло, що бажано залучити до державного бюджету України

додаткові кошти від оподаткування таких підприємств, що такі пільги ставлять у дещо нерівні умови господарювання іноземних і вітчизняних підприємств. Проте, про це потрібно розмірковувати під час створення законодавчих актів, а не після їх введення в дію. Фірми, які прийняли рішення про вхід в Україну, базуючись на розрахунках, які були зроблені на основі діючого законодавства, сподіваються, що вже нічого не буде заважати розвитку їх бізнесу. До того ж вони отримали і державні гарантії. Зараз прийняття законів, які суттєво погіршують стан інвесторів, підтверджує сумну репутацію України, як країни з одним з найвищих рівнів ризику для інвесторів.

Для України сьогодні, що знаходиться під впливом кризових явищ як світового масштабу, так і внутрішніх політико-правових й соціально-економічних нетарзів, вкрай важливим є вдосконалення інвестиційного клімату, який відповідає за залучення іноземного капіталу, оскільки ми зараз не маємо можливостей в повному обсязі здійснювати внутрішнє інвестування.

Треба погодитись з авторами, які пропонують до чинників, що забезпечують подолання або зниження ризиків для інвесторів в Україні, віднести:

- 1) рівень розвитку продуктивних сил та стан ринку інвестицій;
- 2) правове поле держави (законодавча база);
- 3) політична свобода усіх гілок влади;
- 4) стан фінансово-кредитної системи;
- 5) статус іноземного інвестора;
- 6) інвестиційна активність населення [5, с.237].

Рівень розвитку продуктивних сил держави – один з найважливіших чинників, що впливає на покращення інвестиційного клімату, тому що ВВП являє собою один з головних показників економічного стану країни. Постійно зростаюче багатство країни є сигналом її розвитку. А це, в свою чергу, є привабливим для іноземного інвестування. Окрім того, інвестування з-за кордону стає менш ризиковим. На жаль, до 1997 р. ми мали стійке падіння цих показників. Ретроспективна картина погіршувалася тим, що наша методика визначення ВВП суттєво відрізнялася від світової, на що вказують дослідження вітчизняних і

зарубіжних вчених. Зараз ми маємо ліпшу картину, але все ще дуже далеко від сприятливої привабливості економічному зростанню.

Важливим чинником, що впливає на інвестиційний клімат, є рівень розвитку інвестиційної сфери, особливо активних її елементів підприємств і організацій господарського комплексу країни.

Підприємства мають знешені та морально застарілі обладнання, але при першочерговому їх переозброєнні можуть стати впливовим чинником активізації інвестиційних процесів в Україні. Приватизація цієї сфери з залученням іноземних інвестицій також сприятиме цим процесам.

Одним з найважливіших чинників покращення інвестиційного клімату в Україні є створення адекватного ринкової економіці правового поля, яке цілком залежить від політичної волі законодавчої та виконавчої гілок влади. Так, наприклад, реалізація угоди про вільну торгівлю між Україною та РФ дозволила вести торгівлю з Росією без стягування ПДВ, що значно покращило інвестиційний клімат. Загальне правове поле інвестиційної діяльності регулюється законами, більшість з яких прийняті ще в 90-ті роки ХХ сторіччя.

Але згідно з постановою Кабінету Міністрів «Про затвердження Програми розвитку інвестиційної діяльності на 2002-2010 роки» [2, с.1] діє програма «Інвестиційний імідж України», що реалізується з метою створення сприятливих умов для активізації інвестиційної діяльності і поширення про це інформації серед потенційних інвесторів.

Найважливішими шляхами залучення іноземного капіталу для інвестування економіки країни для поліпшення інвестиційного клімату держави, треба відзначити: *прямі інвестиції* через створення підприємств з іноземним капіталом, в тому числі спільних підприємств; *портфельні інвестиції* шляхом продажу іноземним резидентам і нерезидентам цінних паперів; кредити, *позики та Гранти* міжнародних фінансових інституцій, країн, державних установ, міжнародних фондів, експортних агентств, банків, тощо.

Державна політика щодо залучення іноземного капіталу здійснюється Кабінетом Міністрів України спільно з НБУ і регулюється Верховною Радою України. Неабияку роль у цьому процесі відіграє Адміністрація Президента

Україні. Указами Президента України створена певна кількість державних інституцій, що безпосередньо займаються залученням іноземних інвестицій в Україну:

- Українська державна кредитно-інвестиційна компанія;
- Національне агентство України з реконструкції і розвитку;
- Державний інвестиційно-кліринговий комітет;
- Палата незалежних експертів з питань інвестицій;
- Консультативна рада з питань іноземних інвестицій в Україну;
- Валютно-кредитна рада Кабінету Міністрів;
- Координаційна рада з питань інвестиційно-клірингового співробітництва.

У липні 1996 р. Указом Президента було створено Національне агентство України по реконструкції і розвитку, завданням якого є участь у формуванні державної політики при взаємодії з міжнародними фінансовими організаціями і закладами для залучення кредитів, грантів, міжнародної гуманітарної і технічної допомоги, іноземних інвестицій. Згідно з Положенням про Агентство, воно має статус Міністерства і повинно здійснювати контроль за ефективністю використання коштів, що надходять з-за кордону.

Державний інвестиційно-кліринговий комітет та Координаційна рада з питань інвестиційно-клірингового співробітництва розглядають питання, пов'язані із залученням фінансових і інвестиційних ресурсів в рамках інвестиційно-клірингових відносин [1, с.1].

Палата незалежних експертів з питань іноземних інвестицій функціонує згідно з Положенням і є постійно діючим консультативно-дорадчим органом при Президентові України, метою якого є запобігання конфліктів між іноземними інвесторами і органами виконавчої влади.

Консультативна рада з питань іноземних інвестицій створена при Президентові для розробки і реалізації державної політики по залученню і використанню іноземних інвестицій.

Рішення про надання державних гарантій при залученні іноземних кредитів приймає валютно-кредитна Рада Кабінету Міністрів України.

Перші спільні підприємства в Україні почали створюватися в 1991 р. Цей процес регулюється нормативними актами різної юридичної сили, в яких обумовлюється порядок реєстрації іноземних інвестицій, надання або відміна пільг спільним підприємствам, умови розподілу та реінвестування прибутків, їх оподаткування тощо. Взагалі діяльність іноземних інвесторів в Україні регулюється близько 70 нормативними актами різного рівня, якими, як вже говорилося, іноземному інвестору досить важко керуватися у зв'язку з неоднозначністю положень. Крім цього, до діючого Законодавства постійно вносяться зміни і доповнення, які часто значно погіршують існуючі положення та умови діяльності іноземних інвесторів. Тому для створення сприятливого для іноземного інвестора клімату потрібно розв'язати протиріччя, які, насамперед, пов'язані з недосконалим законодавством.

Практика господарювання, розробка та реалізація загальнодержавних програм і заходів щодо стабілізації економічної ситуації свідчать про те, що надмірна централізація управління, усунення від реального впливу на вирішення цих питань регіонів, недооцінка їх інтересів та економічних можливостей гальмують ринкове реформування економіки, ефективне використання природного та економічного потенціалу України для знаходження шляхів виходу із кризи. Водночас необхідність посилення ролі територіального управління, підвищення впливу місцевих органів влади на соціально-економічну ситуацію – усе це вимагає обґрунтованих та виважених державної й регіональної економічної політики, визначення цілей, пріоритетів розвитку держави і регіону, розробки та застосування засобів реалізації накресленого.

Список використаних джерел:

1. Постанова КМУ «Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації договорів (контрактів) про спільну інвестиційну діяльність за участю іноземного інвестора» від 30 січня 1997 року №112
2. Постанова КМУ «Про затвердження Програми розвитку інвестиційної діяльності на 2002-2010 роки» від 28 грудня 2001 р. №1801
3. А. А. Пересада, «Основы инвестиционной деятельности», Киев: Лібра, 1996 г – 330с.
4. Б. В. Гунський «Інвестиційні процеси в глобальному середовищі» – К.: Генеза, 1998. С. 116

5. Гончаров А. Б. «Інвестування»: Навчальний посібник для самостійного вивчення дисципліни. – Харків.: ВД «ІНЖСК», 2003р. – 329 с
6. Зимовець В. Про інтеграційні процеси у світовому фінансовому секторі // Економіка України. – 2005. – №1. – С. 80-88
7. Зимовець В. Тенденції і наслідки експансії західного фінансового капіталу у Східній Європі//Економіка України.-2005. – №2. – С. 74-83
8. І. Лендар «Особливості залучення іноземних інвестицій на Україну» - Економіка України, 1998 №12
9. І. Лукинов «Інвестиційна політика в стабільному економічному розвитку» - Економіка України, 1999 №10
10. Hunya Gabor FDI in the new EU borderland / The Vienna Institute for International Economic Studies // INDEUNIS Papers. – 2006. – February. – 25p

ІНВЕСТИЦІЇ В УМОВАХ КРИЗИ

Шаповалова В. М. – докторант інституту економіки та прогнозування НАН України.
к. е. н., доцент

Світова економічна криза не оминула України, її симптоми стають дедалі більш відчутними. Дефіцит кредитних ресурсів уже спричинив серйозні проблеми у цілому ряді галузей вітчизняної економіки. Зростання безробіття у поєднанні з високою інфляцією неминує означити різке скорочення темпів приросту ВВП в Україні, зменшення реальних доходів громадян.

Відтік іноземного капіталу в умовах глобального дефіциту фінансових ресурсів призвів у вересні-листопаді до девальвації гривні на міжбанківському та готівковому ринках.

Із поширенням кризи на реальний сектор економіки її наслідки будуть відчутними вже для кожного українця. Зменшення витрат домогосподарств і споживання спричинять проблеми і у суміжних галузях економіки.

Більшість експертів, однак, сходяться на думці, що сьогодні доволі складно передбачити як глибину і тривалість світової економічної кризи, так і її масштаби для України.

Парадоксально, але світова криза дає Україні реальні можливості не тільки більш-менш благополучно подолати негативні кризові явища, але і значно поліпшити свій економічний стан. За ситуації, коли провідні банківські системи стурбовані відтоком капіталу, коли провідні біржі Азії, Європи і Америки

охоплені фінансовою панікою, наша країна може стати інвестиційною Меккою. Аналіз фінансових ринків показує, що світовий капітал знаходиться зараз в активному пошуку нового місця свого застосування, що забезпечує відносно високий рівень прибутку. Це його капіталістична суть, природа і буття. Те, що зараз відбувається на вітчизняному фондовому ринку, можна не сприймати серйозно, оскільки серйозного фондового ринку у нас практично немає. Тому судити про фінансову привабливість української держави за наслідками роботи ПФТС не можна.

Інвестиційний потенціал України полягає в її географічних і кліматичних особливостях, а також в обсязі внутрішнього споживчого ринку, в рівні кваліфікації вітчизняних трудових ресурсів та можливостях національних базових галузей (металургійний, машинобудівний, хімічний та агропромисловий комплекси).

Розташування між багатого ресурсами Росією і Об'єднаною Європою, зацікавленою в стабільному доступі до цих сировинних ресурсів і в той же час місткими ринками збуту, дає українській державі унікальні можливості для створення потужних транспортних коридорів, що зв'язують Захід і Схід.

Рішення подібної комунікаційної задачі може автоматично привернути мільярди інвестицій у вітчизняну економіку.

Єдине, що для цього потрібно - це внутрішня політична стабільність, стійкі, прагматично взаємовигідні відносини з РФ, ЄЕС та іншими країнами, а також законодавство, що захищає інтереси інвестора від свавілля місцевих чиновників і рейдерських атак.

Без цих умов ніхто не вкладатиме значні капітали в побудову на території України транс'європейської логістичної системи. Як і не інвестуватимуть в інші привабливі сектори національної економіки. А в умовах продовольчої кризи, що насувається, потенціал українського агропромислового комплексу також надзвичайно цікавий для провідних фінансових компаній.

Світова енергетична криза 70-х років дозволила Японії зробити могутній економічний ривок, забезпечивши їй лідируючі позиції у сфері високих технологій. І все це стало можливим при чіткій і цілеспрямованій підтримці уряду.